

**Управління освіти адміністрації
Московського району
Харківської міської ради**

Як організувати освітній процес у змішаному форматі в умовах карантину (методичні рекомендації)

ЗМІСТ

Виклики сьогодення	3
Змішане навчання як інноваційна форма організації освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти	3
Реалізація методики змішаного навчання за технологією «Перевернутий клас»	4
Покрокова інструкція для створення ефективної моделі змішаного навчання	6
<i>З чого почати створення власної ефективної моделі змішаного навчання</i>	6
<i>Як зробити оцінювання ефективним</i>	7
<i>Які види діяльності застосовуються у змішаному навчанні</i>	8
<i>Як обирати види діяльності та планувати навчання з предмету</i>	9
<i>Що важливо враховувати під час адаптації матеріалу</i>	15
<i>Як забезпечити академічну доброчесність</i>	15
Як це зробити сьогодні	16
Використані джерела	17

ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

У своєму виступі ексміністерка освіти і науки України Лілія Гриневич на Антикризисовому національному онлайн-EdCamp «Тримай п'ять, освіто!», що відбувся 7 квітня 2020 року, зазначила, що одним із трендів майбутньої освіти України стане змішане навчання, згідно якого частина освітнього процесу відбувається онлайн, а частина – безпосередньо в класі.

Запровадження системи змішаного навчання надасть можливість учням навчатися швидко, ефективно та мобільно.

Карантинні обмеження посилили виклики, які стоять перед закладами освіти України і потреба в нових підходах до навчання з обмеженням кількості офлайн занять залишається актуальним питанням для значної частини освітянської спільноти. Вирішення цього питання неможливе без широкомасштабного впровадження онлайн-технологій, ґрунтовних змін у підходах до організації навчання в закладах освіти та кожного предмету.

Приклад провідних держав світу свідчить, що якісна освіта можлива і за суттєво меншої кількості занять в класі, ніж в українських закладах. Але це вимагає грамотного застосування онлайн-технологій з відповідними методичними підходами, які повинні забезпечити ефективне поєднання безпосередньої та опосередкованої форми взаємодії учнів і вчителів у вигляді змішаного навчання.

За системи змішаного навчання учні не просто отримують настанови від вчителів чи спираються на програму з предмету. Вони здобувають інструментарій для самостійної навігації та пошуку матеріалу у межах теми. Робота з онлайн-матеріалами дозволяє учням рухатися у власному темпі, а не наздоганяти решту класу. Змішане навчання стимулює командну роботу.

Оскільки погляди на змішане навчання, на методи застосування онлайн-технологій загалом суттєво різняться, пропонуємо узагальнені рекомендації щодо оптимальних підходів в організації змішаного навчання, його методичної та технологічної складової.

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Змішане навчання є підходом, педагогічною й технологічною моделлю, методикою, що поруч із онлайн-технологіями спирається також і на безпосередню взаємодію між учнями та вчителями в класі.

Основою ефективного застосування змішаного навчання є технологічна готовність вчителів, учнів і закладу освіти, а також ґрунтовна методична підготовка з кожного предмету, вибір оптимальної моделі освітнього процесу, проектування сценарію навчання як послідовності дій та досвіду, що його здобувач отримає впродовж навчання, деталізована підготовка й організація не лише класних занять, а насамперед самостійної роботи учнів.

Якісно впроваджене змішане навчання суттєво покращує освітній процес. Технологічні рішення здатні забезпечити доступність матеріалів, можливість постійної підтримки учнів, зручність контролю процесу навчання, автоматизацію частини роботи вчителя. Методичні підходи забезпечують занурення учнів у процес навчання, засвоєння матеріалу, ефективну взаємодію між суб'єктами навчання, персоналізацію навчання.

Системи змішаного навчання у старшій, середній та початковій школах відмінні одна від одної.

Необхідно зазначити, що роль учителя в змішаному навчанні змінюється. Він стає наставником, який модерує діяльність дитини, радить, що їй треба подивитись, опрацювати, керує проектами, які створюють окремі учні або учнівські групи і на цій основі планує діяльність у класі.

Для того, щоб досягти успіху при змішаному навчанні, необхідно:

- бажання і учнів, і вчителів змінити спосіб своєї роботи;
- змінювати підхід до викладання і навчання, а не лише матеріальне обладнання;
- враховуючи індивідуальні потреби учня(ниці), застосовувати усі доступні для цього ресурси;
- використовувати проміжний контроль — щоб відразу вносити корективи, коли виникають труднощі чи система не працює як слід;
- чітко пояснити вчителям та учням особливості системи — щоб уникнути потенційних проблем переходу у суто онлайн- чи суто офлайн-формати.

Під час моделювання предметів у системі змішаного навчання матеріал гнучко розподіляється між онлайн- та офлайн-частинами. Універсальної формули успіху не існує. Якість предмету залежить від його мети, активностей та узгодженості елементів між собою. Тому науковці у сфері освіти по-різному визначають як термін «змішане навчання», так і його моделі.

Зупинимося на класифікації Стейкер та Хорна. Вона створена у 2012 році, але й сьогодні більшість дослідників та ресурсів використовує її як основну. Стейкер і Хорн виділяють 4 моделі змішаного навчання: ротаційну (ротація за станціями, ротація за лабораторіями, перевернутий клас та індивідуальна ротація), гнучку, самостійного змішування і поглиблену віртуальну.

РЕАЛІЗАЦІЯ МЕТОДИКИ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ «ПЕРЕВЕРНУТИЙ КЛАС»

Враховуючи сучасні умови вітчизняної загальної середньої освіти в умовах карантину, для нас найбільш вдалою вважаємо модель «Перевернутий клас», яка поєднує індивідуальне онлайн-навчання та навчання в класі.

Під час онлайн-навчання завдання учнів – отримати інформацію. Наприклад, до уроку вчитель задає дітям самостійно ознайомитись із певною інформацією або переглянути відео чи прочитати певні тексти. Діти роблять це самостійно. Коли ж вони приходять у школу, то разом з учителем опрацьовують цю інформацію.

Усі освітяни знають таксономію навчальних цілей Блума. Знання й осмислення, що в нижній частині піраміди, відбувається через індивідуальне онлайн-навчання учня вдома. А в класі вчитель з учнями займається питаннями застосування, аналізу, оцінки і творчості. Завдяки цій моделі економиться час на уроці й дитина отримує мотивацію й бажання заглибитися в певну тему.

За моделі «Перевернутий клас» особливо важливою є практична частина. Якщо лекція залишилася не переглянутою чи не зрозумілою, виконання практичних вправ допоможе показати прогалини у знаннях та краще пояснити матеріал.

Перевага такої системи у тому, що заклад освіти не повинен додатково закуповувати обладнання, адже учні користуються ним вдома. Крім того, вчитель може самостійно робити навчальні відео для своїх учнів залежно від їхнього рівня та потреб.

Беззаперечними перевагами моделі «Перевернутий клас» є можливість працювати у класі над практичними завданнями та проблемами, а також краще засвоєння теорії завдяки перегляду матеріалів у зручному для учнів ритмі поза класом. Але існує і виклик для впровадження даної моделі, а саме: усі учні потребують доступу до обладнання та інтернету поза класом.

Базуючись на праці дослідників Стайна і Грехема, а також на практичному досвіді EdEra, пропонуємо 10 порад для створення власного курсу на основі державних програм за системою змішаного навчання:

1. Визначте загальне бачення предмету, його цілі, які повинні бути конкретними і вимірюваними. Вони мають відображати те, чого повинні досягти учні після вивчення предмету. Наприклад, дайте відповідь на

запитання: якими навичками володіють ті, хто прослухали цей курс? Яку діяльність треба додати у структуру предмету, щоб розвинути ці навички? Як подати матеріал так, щоб він був зрозумілий для конкретної групи учнів?

2. Оцініть, які формати (онлайн та офлайн) найкраще підійдуть для розвитку виокремлених вами навичок. Цілком можливо, що це суттєво вплине на співвідношення онлайн- та офлайн-частин вашого предмету.

3. Ознайомтеся з різними моделями змішаного навчання та структурою освітнього процесу у них. Проведіть оцінку наявних ресурсів (наявність комп'ютерів, електронних пристроїв, їх кількість удома і у закладі освіти, інтернет-зв'язок тощо). Виберіть ту модель, яку можливо реалізувати за наявних у вас умов і яка підходить вашим учням.

4. Не використовуйте досвід колег, наукову літературу чи методичні поради без адаптації до вашого конкретного предмету. Пам'ятайте, що вихідні цілі та умови середовища можуть відрізнятися.

5. Чітко розпишіть структуру предмету для вчителя і учнів. Важливо, щоб обидві сторони розуміли, що, як і для чого роблять у конкретний момент.

6. Переконайтеся, що онлайн- та офлайн-частини доповнюють одна одну і логічно пов'язані між собою.

7. Створіть зрозумілу та справедливую систему оцінювання учнів учителем та однолітками.

8. Стежте, щоб діяльність учнів сприяла їх взаємодії. Завдяки цьому можна поділитися власним досвідом, точкою зору і новими знаннями з однолітками.

9. Використовуйте різні мультимедійні формати (відео, презентації, ігри). Зверніть увагу на жарти, анекдоти: вони допомагають створити невимушену атмосферу і відійти від моделі «авторитарний вчитель-учень» до моделі «ментор (консультант, радник, наставник) - учень».

10. Не бійтеся помилятися. Для справжніх менторських відносин з учнями важливий ваш спільний розвиток і навчання.

ПОКРОКОВА ІНСТРУКЦІЯ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

З чого почати створення власної ефективної моделі змішаного навчання

Для запровадження ефективної моделі змішаного навчання необхідно підходити до планування всього процесу вивчення предмету як до сукупності взаємопов'язаних видів навчальної діяльності учнів. Для цього потрібно мати:

- чітко сформульовані очікувані результати навчання з предмету та розуміння, як вони співвідносяться із цілями освітньої програми;
- розуміння, як ви на різних етапах можете оцінити прогрес досягнення очікуваних результатів навчання;

- план тем і видів діяльності на весь період навчання предмету, де кожен елемент має безпосередній зв'язок з очікуваними результатами.

Будь-який предмет містить три складові, які мають узгоджуватись між собою. Цей підхід відомий як «конструктивне узгодження»:

1. Очікувані результати навчання, які узгоджені з цілями освітньої програми та програмними результатами навчання.

2. Оцінювання, яке перевіряє визначені результати навчання.

3. Усі види діяльності впродовж навчання предмету, які націлені на досягнення результатів.

Перший крок у розробці чи адаптації курсу — чітке формулювання цілей навчання предмету, які співвідносяться із цілями освітньої програми.

Якщо цілі навчання предмету - це загальний вектор, то для розуміння того, чи просунулись ви в напрямі цих цілей, вам потрібен чіткий опис результатів навчання, які вам продемонструють цей прогрес. Це рівень знань, умінь, навичок і світоглядних меж, які потрібні, щоб продемонструвати досягнення цілей навчання предмету, що прописані в освітній програмі з предмету під час підсумкового оцінювання.

Окрім результатів навчання, які безпосередньо стосуються предмету, також слід включати до результатів навчання формування знань, умінь, навичок і світоглядних меж, зокрема:

- цифрову грамотність;
- внутрішню мотивацію до навчання (це також очікуваний результат навчання, а не лише його передумова);
- вміння надавати зворотній зв'язок (адже це основа для ефективного взаємооцінювання, для групової та командної роботи);
- роботу в команді;
- представлення результатів своєї роботи тощо. Далі подумайте, як ви зможете оцінити (виміряти), чи досягли учні цих результатів. Які види діяльності або завдань дозволять учням продемонструвати, що вони досягли цих результатів? Чи вони можуть продемонструвати цей результат за допомогою есе? Створивши постер чи презентацію? Виконавши частину курсового проєкту? Через виконання письмового завдання тощо.

Як зробити оцінювання ефективним

Після формулювання цілей результатів навчання предмету наступним кроком є визначення того, як ви дізнаєтесь, що учні змінилися. Що вони мають зробити, щоб продемонструвати вам досягнення цілей предмету? Відповідь на це питання часто є підсумковим оцінюванням. Слід врахувати, що мало коли можна перевірити всі навчальні результати за допомогою одного методу оцінювання. Тому слід подумати, яка комбінація видів оцінювання дасть найповнішу картину. Тут важливо зважити на пріоритетність результатів навчання та ефективність тієї чи іншої форми оцінювання для перевірки кожного з них. Варто звернути окрему увагу на те,

що є два види оцінювання — **формувальне** та **сумативне**. **Формувальне оцінювання** (оцінювання для навчання) — це зворотний зв'язок, який учень регулярно отримує впродовж вивчення предмету. Основна мета — дати учневі інформацію про поточний рівень навчальних досягнень та шляхи їх покращення. Через зворотний зв'язок можна не лише показати здобувачеві, що вже виходить добре і на що варто звернути увагу. Таке оцінювання також впливатиме на навчальну поведінку (наприклад, спонукатиме до певних кроків із виконання великого завдання, не відкладаючи його на останній день) і дасть відчуття задоволення від докладених зусиль. Важливо, щоб формувальне оцінювання:

- було пов'язане із результатами навчання;
- містило коментарі щодо конкретних характеристик виконаного завдання;
- пропонувало подальші кроки;
- було своєчасним (із достатнім проміжком часу на опрацювання коментарів до виконаної частини завдання).

Таке оцінювання може бути без балів або додавати невеликий бал до фінальної оцінки. Зворотній зв'язок (формувальне оцінювання) супроводжує кожен етап освітнього процесу. Це може бути як оцінка вчителя, так і само- або взаємооцінювання. **Сумативне оцінювання** (оцінювання навчання) — це ті завдання, оцінка за які є складовою оцінки за предмет. Основна мета — дати інформацію про рівень оволодіння компетентностями не лише здобувачам, а й іншим учасникам освітнього процесу (адміністрація, класний керівник, батьки тощо). Важливо, щоб сумативне оцінювання було безпосередньо націлене на досягнення очікуваних результатів навчання та проводилось згідно з чіткими критеріями, з якими здобувачі ознайомлені до початку виконання завдання. **Сумативне оцінювання = поточне + підсумкове.**

ПЛАН СУМАТИВНОГО ОЦІНЮВАННЯ (приклад)

	Тест	Письмова робота	Практичне завдання	Усна відповідь
Навчальний результат № 1	+		+	
Навчальний результат № 2			+	+
Навчальний результат № 3	+	+	+	
Навчальний результат № 4	+	+	+	+

Які види діяльності застосовуються у змішаному навчанні

Важливо враховувати всі види діяльності учнів: і ті, що зазвичай реалізуються в класі, і ті, що виконуються самостійно. При плануванні видів діяльності необхідно трансформувати звичні види занять у форми взаємодії суб'єктів навчання, що можуть здійснюватися синхронно та асинхронно, а також в організовану самостійну роботу учня. Ефективніше буде якщо

планувати роботу як набір діяльностей, кожна з яких можна умовно віднести до однієї з двох категорій:

- контактні години — передбачають безпосередню взаємодію учасників освітнього процесу між собою в класі;

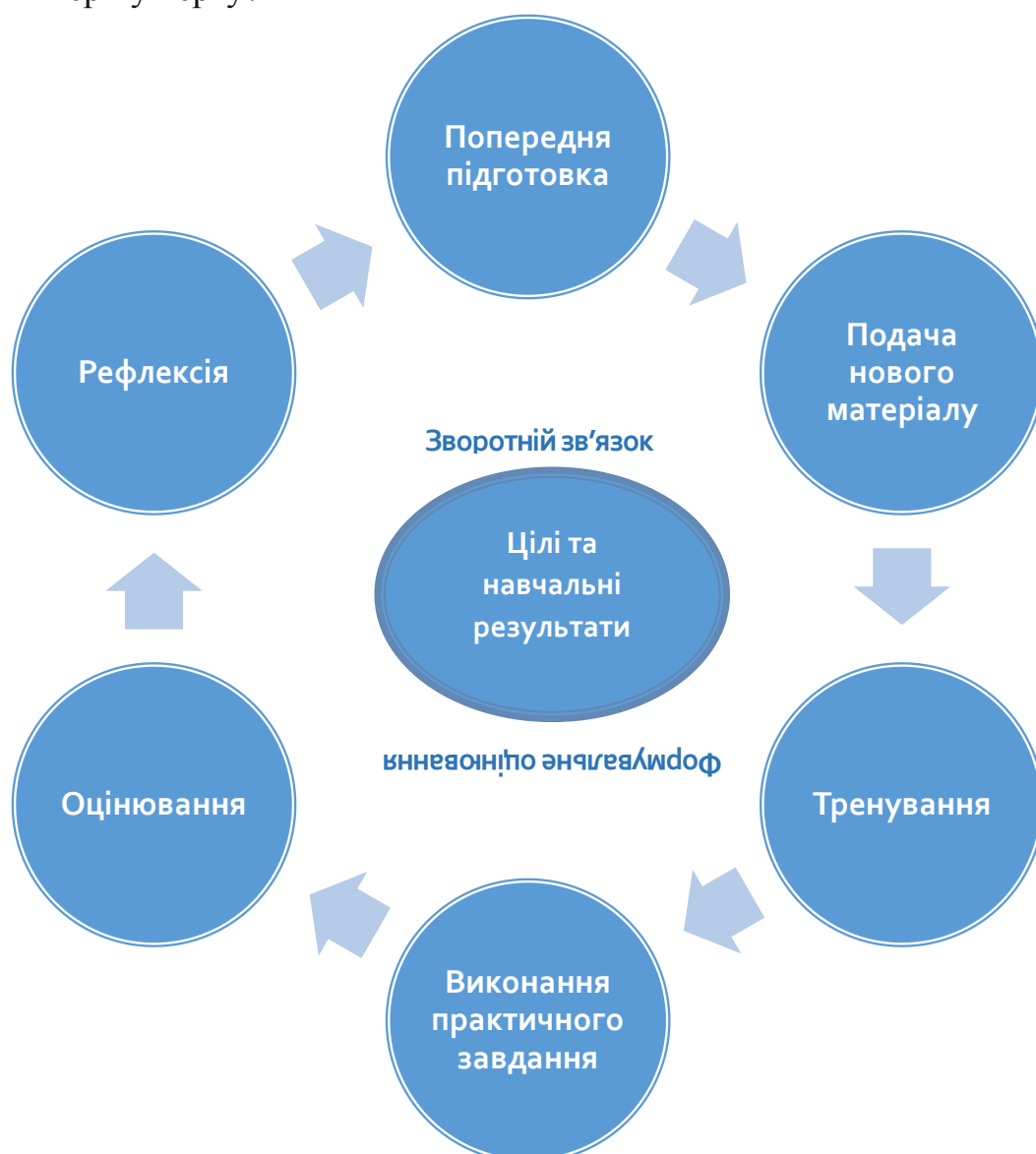
- онлайн-діяльність — передбачає опосередковану взаємодію учасників освітнього процесу між собою та з контентом в класі чи за його межами засобами онлайн-технологій.

Власна модель може мати унікальний вигляд і комбінувати ці види діяльності. Рівень деталізації структури предмету, ефективність поєднання різних видів діяльності учня за обома категоріями залежить від педагогічної майстерності й досвіду педагога. Онлайн-діяльність може бути синхронною (коли всі на зв'язку одночасно, наприклад, вебінар, відеоконференція тощо) та асинхронною (коли кожен учасник освітнього процесу виконує діяльність в різний час, наприклад, чат, форум тощо). Головним завданням вчителя у змішаному навчанні є методичне проектування предмету як послідовності дій та досвіду, що його здобувач отримає впродовж вивчення предмету.

Як обирати види діяльності та планувати навчання з предмету

Плануючи навчання з предмету, рекомендуємо спиратись на очікувані результати та обирати види діяльності й матеріали відповідно. При плануванні видів навчальної діяльності учнів слід дотримуватися базових рекомендацій щодо послідовності взаємодії на всіх рівнях вивчення дисципліни: від окремої теми до розділу. Краще планувати роботу як циклічну послідовність активностей, що відображатимуть описані далі етапи освітнього процесу, а форми взаємодії підбирати залежно від завдань, ресурсу часу й технічних можливостей. Попередня підготовка має на меті дати учням та вчителю ту інформацію, яка допоможе ефективніше спланувати роботу впродовж теми / блоку / предмету. Цей етап може включати мотиваційні матеріали, що зацікавлять учнів до вивчення нового матеріалу, діагностичне тестування, яке покаже попередні знання здобувачів із теми. Педагог на цьому етапі також може дати рекомендації щодо правил роботи, підказати, які матеріали слід оновити в пам'яті, як спланувати час та які навички, окрім тих, що формуються предметом, знадобляться (наприклад, написання академічного тексту чи підготовка публічного виступу). Подача нової інформації може відбуватися дедуктивно (спочатку учні отримують знання про теорію та правила, а потім шукають зв'язки з практикою) та індуктивно (учні самі помічають правила й закономірності через роботу з прикладами, кейсами, казусами, дослідженнями тощо). Дослідження показують, що учні більше залучаються до навчання при індуктивному підході. Тренування може відбуватися як індивідуально, так і в групі. Самостійне опрацювання матеріалів передбачає не просто перегляд, прослуховування чи прочитання як таке. Тут можуть бути відповіді на питання у вигляді мінітесту, розгорнутої відповіді чи заповнення таблиці за шаблоном. Також тут можна передбачити виконання вправ. Обговорення у групі може

відбуватися як у синхронному режимі (відеоконференція, чат), так і в асинхронному (форум, чат, робота над спільним документом). Завдання вчителя — організувати цей процес через запитання та окреслення очікуваного результату обговорення. Практичне завдання може бути як індивідуальним, так і груповим, воно може виконуватись як синхронно, так і асинхронно. Як випливає з моделі зворотного дизайну предмету, кожне практичне завдання має давати досвід, пов'язаний із цілями предмету та очікуваними результатами навчання. Оцінювання завдання, незалежно від форми, має відбуватися за чіткими зрозумілими критеріями, з якими здобувач знайомиться на етапі тренування до початку виконання практичного завдання. Рефлексія (осмислення, аналіз, планування) має на меті усвідомлення здобувачем, що було нового / важливого / складного і що робити / змінити далі. Це може бути, наприклад, підбиття підсумку тижня в кількох реченнях: Що нового я дізнався про світ / про себе / про ...? Чого я навчився? Що продовжуватиму робити? Що варто змінити? Що важливо зробити в першу чергу?

ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

	Контактні години	Онлайн-діяльність
Попередня підготовка	<ul style="list-style-type: none"> ○ опитування ○ вхідний контроль 	<ul style="list-style-type: none"> ○ ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою ○ короткі промовідео / аудіо інфографіки ○ діагностичне тестування
Подача нової інформації	<ul style="list-style-type: none"> ○ презентація ○ пошук відповідей на питання ○ обговорення кейсів 	<ul style="list-style-type: none"> ○ відеозапис ○ аудіозапис ○ тексти ○ відеоконференція ○ робота з кейсами ○ пошук відповідей на питання
Тренування	<ul style="list-style-type: none"> ○ обговорення ○ дебати ○ питання-відповіді ○ групові виконання завдань не на оцінку ○ практичні завдання не на оцінку ○ спостереження за явищем ○ рольові ігри, симуляції 	<ul style="list-style-type: none"> ○ питання для самоперевірки ○ обговорення (чат, форум) ○ виконання інтерактивних вправ ○ віртуальні тренажери ○ спостереження за явищем ○ робота з кейсами ○ пошук відповідей на питання ○ перегляд фільмів
Виконання практичного завдання	<ul style="list-style-type: none"> ○ завдання, що виконуються під час практичних та лабораторних занять 	<ul style="list-style-type: none"> ○ пошук відповідей на питання ○ віртуальні лабораторні роботи ○ інтерактивні практичні завдання ○ різномірівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт, відеозапис тощо) ○ робота над спільними документами
Оцінювання	<ul style="list-style-type: none"> ○ контрольна робота ○ опитування ○ виконання практичного завдання 	<ul style="list-style-type: none"> ○ інтерактивне тестування ○ усна відповідь (відеозапис) ○ виконання практичного завдання ○ письмова робота
Рефлексія	<ul style="list-style-type: none"> ○ діалог, групове обговорення ○ короткі усні / письмові відповіді на питання 	<ul style="list-style-type: none"> ○ розроблення нотаток до уроку ○ карти пам'яті ○ підготовка мультимедійних презентацій ○ відповіді на рефлексивні питання

		<ul style="list-style-type: none"> ○ портфоліо учня ○ ведення щоденника
Зворотній зв'язок	<ul style="list-style-type: none"> ○ групові та індивідуальні консультації ○ коментарі під час заняття від вчителя 	<ul style="list-style-type: none"> ○ автоматизовані тести для самоконтролю ○ чат, форум, опитування аудіо-, відео- або текстові повідомлення з коментарем ○ завдання взаємного оцінювання знань ○ оцінювання вчителем результатів групової співпраці
Домашнє завдання	<ul style="list-style-type: none"> ○ робота з підручником ○ творче завдання 	<ul style="list-style-type: none"> ○ робота з підручником ○ робота з додатковою літературою, джерелами ○ творче завдання

МАТРИЦЯ ПЛАНУВАННЯ КУРСУ

Тема/номер уроку	Результати навчання	Оцінювання	Види діяльності	Ресурси (інструменти, матеріали, час, люди)
ПРИКЛАД				
Урок 4. Воєнні дії на території України в 1914 році	<p><i>Знати:</i> місце, і результати Галицької битви, бойовий шлях легіону УСС.</p> <p><i>Розуміти:</i> поняття окупаційний режим, військово-генерал-губернаторство, депортація; особливості становища українців у районах бойових дій; особливості російського окупаційного режиму на українських теренах, що входили до складу Австрії.</p> <p><i>Уміти:</i> використовувати</p>	Формувальне (інтерактивне тестування)	<p><i>Контактна година (офлайн):</i></p> <p>Опитування учнів: «Передумови та початок Першої світової війни».</p> <p>Мультимедійна презентація «Галицька битва та її наслідки» з подальшим обговоренням кейсів (відповідей на проблемні запитання).</p> <p>Практичне завдання <i>Робота з документами</i> «Галицько-Буковинське генерал-губернаторство».</p> <p><i>Створити</i></p>	Підручник: Історія України 10 клас, атлас, мультимедійна презентація, «Галицька битва та її наслідки», роздатковий матеріал (історичні джерела до теми), 45 хв., 30 учнів класу

	карту як джерело інформації про події Першої світової війни на українських землях		<p><i>картосхему</i> «Воєнні дії в 1914 році».</p> <p>Рефлексія. Створення діалогу історичних діячів.</p> <p>Підведення підсумків та домашнє завдання</p>	
АБО				
Урок 4. Воєнні дії на території України в 1914 році	<p><i>Знати:</i> місце, перебіг і результати Галицької битви, бойовий шлях легіону УСС.</p> <p><i>Розуміти:</i> поняття окупаційний режим, військове генерал-губернаторство, депортація; особливості становища українців у районах бойових дій; особливості російського окупаційного режиму на українських теренах, що входили до складу Австрії.</p> <p><i>Уміти:</i> використовувати карту як джерело інформації про події Першої світової на українських війни землях</p>	Формувальне (інтерактивне тестування)	<p><i>Онлайн-діяльність:</i></p> <p>Повторення термінології: Перша світова війна, Антанта, Центральні держави.</p> <p>Перегляд відеоролика «Галицька битва та її наслідки» з подальшим обговоренням та відповідями на питання до відео.</p> <p>Робота з історичною картою «Воєнні дії в 1914 році» та історичними документами.</p> <p>Відповіді на рефлексивні питання.</p> <p>Чат «Уроки початку Першої світової на українських війни землях»</p>	Онлайн платформи ZOOM, «На урок», Google Classroom, Telegram-канал. Електронний підручник: Історія України 10 клас, Електронний атлас, відеоролик «Галицька битва та її наслідки», 45 хв., 30 учнів класу
АБО				
Урок 4. Воєнні дії на	<i>Знати:</i> місце, перебіг і	Формувальне (інтерактивне	<i>Контактна година (офлайн):</i>	Підручник: Історія України

<p>території України в 1914 році</p>	<p>результати Галицької битви, бойовий шлях легіону УСС. <i>Розуміти:</i> поняття окупаційний режим, військово-генерал-губернаторство, депортація; особливості становища українців у районах бойових дій; особливості російського окупаційного режиму на українських теренах, що входили до складу Австрії. <i>Уміти:</i> використовувати карту як джерело інформації про події Першої світової на українських війни землях</p>	<p>тестування)</p>	<p>Опитування учнів: «Передумови та початок Першої світової війни». Мультимедійна презентація «Галицька битва та її наслідки» з подальшим обговоренням кейсів (відповідей на проблемні запитання). Практичне завдання <i>Робота з документами</i> «Галицько-Буковинське генерал-губернаторство». <i>Створити картосхему</i> «Воєнні дії в 1914 році».</p>	<p>10 клас, атлас, мультимедійна презентація, «Галицька битва та її наслідки», роздатковий матеріал (історичні джерела до теми) 30 хв., 15 учнів класу</p>
			<p><i>Онлайн-діяльність:</i> Повторення термінології: Перша світова війна, Антанта, Центральні держави. Перегляд відеоролика «Галицька битва та її наслідки» з подальшим обговоренням та відповідями на питання до відео. Робота з історичною картою «Воєнні дії в 1914 році». Відповіді на рефлексивні питання.</p>	<p>Онлайн платформи ZOOM, «На урок», Google Classroom, Telegram-канал. Електронний підручник: Історія України 10 клас, Електронний атлас, відеоролик «Галицька битва та її наслідки», 15 хв., 15 учнів класу</p>

Що важливо враховувати під час адаптації матеріалу

Під час адаптації матеріалу слід не зменшувати його обсяг, а лише структурувати його, розподіливши між різними видами навчальної діяльності учня. Глибока структурованість теоретичного матеріалу дозволяє гармонійно його поєднати з іншими видами навчальної діяльності, сформувати послідовність логічних взаємопов'язаних видів роботи учня, що дозволять:

- самостійно опанувати посильний обсяг матеріалу;
- перевірити ступінь розуміння основних понять;
- дати можливість спільного обговорення дискусійних питань, практичного застосування;
- створити підґрунтя й мотивацію для розгляду складніших і проблемних питань.

Процес навчання має бути безперервним, щоб здобуті результати не втрачалися між послідовними видами діяльності учня. Кожне завдання й вид діяльності, що входять до плану предмету, повинні мати безпосередній зв'язок із запланованими результатами навчання та просувати учнів до цих результатів.

Як забезпечити академічну доброчесність

Є різні способи забезпечення академічної доброчесності. Технічні засоби можуть включати такі варіанти: моніторити дані LMS, застосовувати електронні системи перевірки на ознаки плагіату, обмежувати час на виконання завдань, рандомізувати (розташувати або обрати у випадковому порядку) питання й порядок варіантів відповіді, використовувати демонстрацію по одному питанню на екран, послідовний перегляд питань та функцію блокування вікна. Втім, слід зазначити, що використання технічних засобів не дає повної гарантії. Краще прийняти той факт, що учні складають, так звані, «тести з відкритою книгою», тобто що вони користуватимуться доступними джерелами, і ви маєте врахувати це при складанні питань. Тому важливо спрямувати зусилля на зміст завдань і формулювати їх таким чином, щоб готову відповідь не так легко було знайти в доступних джерелах. Віддавайте перевагу завданням, які оцінюють результати навчання вищих рівнів (таксономія Блума), тобто не відтворення, а застосування, аналіз, порівняння, оцінку. Для цього можна використовувати кейси (опис реальних економічних, соціальних та інших ситуацій), казуси, приклади, ілюстрації. Використовуйте для контрольних завдань менш відомі роботи / твори / авторів, оскільки чим відоміший автор, тим більше готових робіт / відповідей є в мережі. Звертайтеся до досвіду, який ваші учні отримали впродовж вивчення теми. Тоді особі, яка не вивчала певну тему, буде складно списати. Також можна застосувати техніку «touchstone»: візьміть цитату, графік чи ілюстрацію, що використовувалась під час вивчення теми, й попросіть пояснити, як вони ілюструють те чи інше явище або теорію. Крім того, включайте в тести рефлексивні питання щодо досвіду навчання, які, з одного боку, вимагають унікальної відповіді, а з іншого — також стимулюють

розвиток метакогнітивного мислення, що спрямоване на контроль та регуляцію пізнання. Наприклад, «яке завдання викликало найбільше труднощів і як ви це пояснюєте?». Урізноманітнюйте формати завдань (відео, аудіо, презентації, заповнення таблиць та моделей), а також змінюйте зміст завдань для різних класів. Порушення академічної доброчесності може бути спричинене невірою здобувача в те, що його/її думки та ідеї є достатньо цінними, глибокими, креативними. Тому надзвичайно важливо демонструвати повагу до думки здобувачів та розвивати їхню впевненість у цінності власної думки. Варто ретельно прораховувати необхідний час на виконання завдання, оскільки здобувачі не завжди можуть самостійно адекватно спрогнозувати, скільки часу варто виділити на завдання. А також ретельно прораховувати час на перевірку однієї роботи. Перевантаження педагога кількістю робіт на перевірку може підвищити ризик недостатньо ретельної, глибокої перевірки. Не менш важливо узгоджувати заплановані завдання в межах освітньої програми. На рівні закладу освіти методи підтримки академічної доброчесності передбачають формування культури дотримання академічної доброчесності через внутрішні політики, підписання декларації про дотримання принципів академічної доброчесності, створення бібліотек робіт попередніх років для порівняння. Важливо організовувати заходи, націлені на усвідомлення здобувачами різниці між отриманням оцінки й досягненням результатів навчання.

ЯК ЦЕ ЗРОБИТИ СЬОГОДНІ

В умовах сьогодення режим роботи кожен заклад освіти обирає самостійно. Щоб адаптувати сталу систему до умов карантину згідно рекомендацій МОН України доречно змішаний формат навчання реалізувати наступним чином. У навчанні учнів початкових класів (можливо 1-6) переважно організувати очну форму. У паралелях 5-11 (можливо 7-11) класів навчання організувати у змішаному форматі, з подальшим поступовим переходом у 10-11 класах – на домінуючий дистанційний формат.

Урок можна побудувати наступним чином: 30 хвилин (контактні) - час упродовж якого учитель подає навчальний матеріал, перевіряє навички, решту 15 хвилин залишити на дистанційне навчання.

Якісно організувати освітній процес у форматі змішаного навчання можна трьома шляхами:

1. Учитель складає власні моделі змішаного навчання з предметів, що викладає – потім адміністрація, враховуючи їх особливості, складає розклад навчання;
2. Адміністрація складає розклад навчання, визначаючи дні тижня (для кожної паралелі окремо), в які навчання буде здійснюватись офлайн та онлайн, потім учитель при наявності даного розкладу складає власні моделі змішаного навчання з предметів;

3. Адміністрація складає розклад навчання, клас об'єднують у групи: одна група навчається у класі, інша – дистанційно. Через тиждень режим навчання груп міняють.

Безумовно для забезпечення якості навчання необхідно зареєструвати заклад освіти на хмарній платформі, яка дасть змогу максимально ефективно працювати дистанційно. Кожному учню та педагогу створити корпоративну електронну адресу, прив'язану до сайту закладу освіти, що спрощує спілкування та забезпечує надійну інтеграцію.

Предметом окремої уваги є питання запровадження **електронного журналу**, за допомогою якого вчителі за два кліка можуть: виставити оцінки, відмітити відсутніх, написати зауваження до відміток і пропусків, залишити коментарі до уроків, внести домашні завдання та **електронного щоденника**, який відображає все, що вчителі внесли до журналу (відмітки, пропуски, коментарі тощо), а також поведінку і зауваження за кожен день/тиждень, беззаперечно, з можливістю «підписувати» батьками щоденник своєї дитини.

Звертаємо увагу на те, що ці рекомендації — лише вектор, і в жодному разі не єдиний можливий спосіб дій.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Graham C.R. Системы смешанного обучения [Електронний ресурс] / C.R. Graham // CJ Bonk & CR Graham, Справочник смешанного обучения: глобальные перспективы, местные образцы. Пфайфер. 2006. - Режим доступу: http://mypage.iu.edu/~cjbok/graham_intro.pdf

2. Моделі змішаного навчання: особливості, поради, успішні приклади [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://blog.ed-era.com/modieli-zmishanogho-navchannia-osoblivosti-poradi-uspishni-prikladi/>

3. Змішане навчання: сутність та переваги у сучасному світі [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://blog.ed-era.com/blended-learning-sut-pierievaghi-ta-uspishni-prikladi/>

4. Змішане навчання в Україні: контекст та успішні приклади [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://blog.ed-era.com/zmishanie-navchannia-v-ukrayini-kontiekt-ta-uspishni-prikladi/>

5. Рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanonavchannia-bookletspreads-2.pdf>

6. Чарльз Р. Грэм, Джред Боруп, Леанна Аршамбо, Сесил Р. Шорт 4 навька, необходимые для эффективного смешанного обучения [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.blendedlearning.org/4-skills-essential-for-effective-blended-teaching/>

7. Як створити безпечні умови в школі й підготувати навчальний рік до можливих змін епідемічної ситуації. Рекомендації МОН щодо старту 2020-2021 н.р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/yak-stvoriti-bezpechni-umovi-u-shkoli-j-pidgotuvati-navchalnij-rik-do-mozhlivih-zmin-epidemichnoyi-situaciyi-rekomendaciyi-mon-shodo-startu-2020-2021-n-r>

Завідувач МЦ

О.О.Гнутова